

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 34/2566)

กสม. ตรวจสอบกรณีพนักงานสอบสวน สก. กำแพงแสน ดำเนินคดีล่าช้า กระทบทสิทธิผู้เสียหาย
เตรียมทำข้อเสนอแนะการสอบสวนคดีสำหรับผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- ตรวจสอบการรับฟังความคิดเห็นประกอบการขอประทานบัตรเหมืองแร่หินปูน จ.สระบุรี
ที่ประชาชนขาดข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ และปรับกระบวนการใหม่

วันที่ 21 กันยายน 2566 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวสันต์ ภัยหลีกลี้ และนางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 34/2566 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. รับเรื่องกรณีผู้เสียหายได้รับผลกระทบจากการดำเนินคดีที่ล่าช้าของพนักงานสอบสวน สก. กำแพงแสนไว้ตรวจสอบ เตรียมจัดทำข้อเสนอแนะการสอบสวนคดีสำหรับผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องรายหนึ่งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2566 ระบุว่า เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2565 บิดา มารดา พี่สาว และน้องสาวของผู้ร้องโดยสารรถยนต์ประสบอุบัติเหตุชนกับรถบรรทุกพ่วงลากจูง เป็นเหตุให้มารดาเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ส่วนบิดา พี่สาว และน้องสาวบาดเจ็บสาหัส ถัดจากวันเกิดเหตุเมื่อผู้ร้องไปติดตามคดีที่สถานีตำรวจภูธร (สก.) กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ทราบว่า พนักงานสอบสวน สก. กำแพงแสน (ผู้ถูกร้องที่ 1) ปล่อยให้คู่กรณีนำรถบรรทุกพ่วงลากจูงของกลางกลับไปโดยไม่ตั้งข้อกล่าวหาต่อคนขับรถบรรทุก และต่อมาเมื่อผู้ร้องไปขอรับทรัพย์สินที่อยู่ในรถยนต์คันเกิดเหตุคืน เช่น เงินสด กุญแจบ้านและกุญแจรถจักรยานยนต์ของพี่สาว ผู้ถูกร้องที่ 1 กลับแจ้งว่าได้ส่งมอบให้กับญาติไปหมดแล้ว ซึ่งผู้เสียหายหรือญาติยังไม่ได้ติดต่อขอรับทรัพย์สินแต่อย่างใด และเมื่อผู้ร้องเดินทางไปบ้านพักพี่สาว ก็พบว่า ภายในบ้านถูกรื้อค้น รถจักรยานยนต์สูญหาย จากนั้นได้ติดตามคดีอีกหลายครั้ง กระทั่งผู้ถูกร้องที่ 1 ย้ายไปปฏิบัติราชการในท้องที่อื่น พนักงานสอบสวน สก. กำแพงแสน อีกราย (ผู้ถูกร้องที่ 2) ได้มาทำหน้าที่รับผิดชอบคดีนี้แทน และมีการพูดจาข่มขู่ว่าจะออกหมายจับครอบครัวผู้ร้องและยุติการดำเนินคดีด้วย นอกจากนี้ ผู้ร้องต้องใช้จ่ายงานการสอบสวนเพื่อประกอบการยื่นคำขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แต่เนื่องจากการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ จึงยังไม่ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยา จึงขอให้ตรวจสอบและเร่งรัดการดำเนินคดี

กรณีดังกล่าว กสม. ได้รับไว้เป็นคำร้อง โดยในเบื้องต้นได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยติดต่อสอบถามข้อเท็จจริงไปยังผู้ร้อง ผู้ถูกร้องที่ 2 และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้องที่ 1 ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนคนเดิม ได้สรุปสำนวนการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว แต่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมและส่งสำนวนคืน โดยให้สอบปากคำบิดา พี่สาว และน้องสาวซึ่งเป็นผู้เสียหายทั้งสามรายก่อน ต่อมาผู้ถูกร้องที่ 1 ย้ายไปปฏิบัติราชการห้องที่อื่น ผู้ถูกร้องที่ 2 จึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ได้ออกหมายเรียกผู้เสียหายมาสอบปากคำ โดยส่งหมายเรียกตามภูมิลำเนา จำนวน 2 ครั้ง แต่ไม่มีคนรับหมาย หรือติดต่อเข้ามาสอบปากคำ ส่วนการขอรายงานการสอบสวนเพื่อใช้ขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยา ไม่สามารถให้ได้เนื่องจากคดียังสอบสวนไม่แล้วเสร็จและยังไม่ได้ส่งสรุปสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ

สำหรับการส่งมอบทรัพย์สินในรถคันเกิดเหตุให้กับบุคคลอื่น ซึ่งไม่ใช่ผู้ร้องหรือญาติ และไม่ทำบัญชีรายการทรัพย์สินที่ส่งมอบคืน และไม่แจ้งข้อกล่าวหาคนขับรถบรรทุก ผู้ถูกร้องที่ 2 ชี้แจงว่าเป็นการพิจารณาจากพยานหลักฐานว่า คู่กรณีไม่ได้มีส่วนที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ซึ่งเป็นการดำเนินการในช่วงของผู้ถูกร้องที่ 1 โดยผู้ร้องได้แจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีไว้แล้ว

ด้านผู้ร้องให้ข้อมูลความเสียหายสรุปว่า บิดาป่วยหลายโรคและสุขภาพไม่แข็งแรงมาตั้งแต่ก่อนประสบอุบัติเหตุ หลังเกิดเหตุบิดามีอาการประสาทตาเสื่อมทั้งสองข้าง หูไม่ได้ยินต้องใช้เครื่องช่วยฟังเดินไม่ได้เป็นผู้ป่วยติดเตียง ส่วนน้องสาวมีอาการช็อกเนื่องจากเห็นภาพมารดาเสียชีวิตอยู่ตรงหน้า กลายเป็นคนเสียดสี กริรร้องโวยวาย ไม่สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ โดยได้ยื่นคำขอต่อศาลให้สั่งให้เป็นคนวิกลจริตที่อยู่ในความดูแลของผู้อนุบาลแล้ว ซึ่งทั้งบิดาและน้องสาวต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ส่วนพี่สาวยังมีอาการเจ็บปวดบริเวณแผล

ในด้านการดำเนินคดี ผู้ร้องแจ้งว่า ได้มีการแจ้งความร้องทุกข์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ให้ทรัพย์สินที่อยู่ในรถยนต์คันเกิดเหตุไปกับบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ญาติหรือผู้ร้อง และบ้านพักพี่สาวถูกรื้อค้น ทรัพย์สินสูญหายไปแล้ว ส่วนคดีที่เกิดเหตุรถชนนั้น ผู้ร้องได้ติดตามคดีหลายครั้ง โดยผู้ถูกร้องที่ 2 ได้แจ้งข้อมูลคดีและออกหมายเรียกให้พาผู้เสียหายทั้งสามไปสอบปากคำ หากไม่พาไปตามหมายเรียกจะออกหมายจับผู้เสียหาย และจะถือว่าผู้เสียหายไม่พอใจดำเนินคดีแล้ว ซึ่งผู้ร้องได้ขอเลื่อนการสอบปากคำออกไปก่อนเนื่องจากบิดาเป็นผู้ป่วยติดเตียง เคลื่อนย้ายลำบาก และต้องรอเครื่องช่วยฟังจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม ส่วนน้องสาว ยังมีอาการทางจิตที่ไม่สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้แจ้งตอบเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม.ว่าจะเดินทางไปสอบปากคำที่บ้านพักของผู้เสียหาย เพื่อเป็นการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียหายแล้ว

สำหรับการขอรับเงินเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 จากการประสานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครปฐม แจ้งว่าผู้เสียหายสามารถใช้บันทึกการแจ้งสิทธิเกี่ยวกับคดีได้ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เมื่อเดือนกรกฎาคม 2566 ได้มีมติจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายคือครอบครัวของผู้ร้องแล้ว

จากผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่แจ้งข้อกล่าวหา คู่กรณี และส่งมอบทรัพย์สินในรถคันเกิดเหตุให้กับบุคคลอื่น ซึ่งมีผู้ใช้เสียหายหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยไม่ได้ทำบัญชีรายการทรัพย์สินไว้ และผู้ถูกร้องที่ 2 พยายามข่มขู่จะยุติการดำเนินคดี ประกอบกับระยะเวลาการสอบสวน ได้ล่วงเลยมาเกินสมควรแล้ว แต่ยังไม่ทำการสอบสวน ไม่แล้วเสร็จ อาจเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่กระทบสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 ประกอบกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา จึงมีมติให้รับคำร้องนี้เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป

นอกจากนี้ กสม. เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีบทบัญญัติกำหนดกฎเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการสอบสวน การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือวิกลจริตไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดและเปราะบาง การสอบสวนด้วยวิธีการอย่างเดียวกันกับบุคคลปกติ จึงอาจส่งผลให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่เข้าใจรายละเอียดของคดีหรือคำถามของพนักงานสอบสวน ตลอดจนอาจเกิดภาวะความเครียดหรืออาจให้การไม่ตรงกันเมื่อต้องเข้าให้การหลายครั้ง ทำให้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในแง่ของพยานหลักฐานและผลแห่งคดีอีกด้วย กรณีนี้จึงเป็นเรื่องที่อาจมีประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิของคนพิการ ตามที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ กสม. จึงเห็นควรรับไว้เป็นคำร้องดำเนินการศึกษา เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเชิงระบบด้วยอีกทางหนึ่ง

2. กสม. ตรวจสอบการรับฟังความคิดเห็นประกอบการขอประทานบัตรเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ จ.สระบุรี ชี้ประชาชนขาดข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ แนะนำปรับกระบวนการใหม่

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า เมื่อเดือนมิถุนายน และกันยายน 2565 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนผู้ร้องรายหนึ่ง ระบุว่า โครงการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนและหินดินดานเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ในพื้นที่ตำบลมิตรภาพ อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ กรณีคำขอประทานบัตรที่ 100/2558 ของบริษัทปูนซีเมนต์แห่งหนึ่ง (ผู้ถูกร้องที่ 1) และกรณีคำขอประทานบัตรที่ 9/2558 ของบุคคลรายหนึ่ง (ผู้ถูกร้องที่ 2) ซึ่งมีการจัดรับฟังความคิดเห็นโดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี (ผู้ถูกร้องที่ 3) เมื่อวันที่ 8 - 17 พฤษภาคม 2565 และวันที่ 12 มกราคม 2565 มีความไม่ชัดเจนและไม่โปร่งใสหลายประการ เช่น การไม่เชิญหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเพื่อให้ความเห็น เอกสารและแบบสอบถามมีข้อมูลไม่ชัดเจน การแจ้งกำหนดการรับฟังความคิดเห็นอย่างกระชั้นชิด ข้อมูลสภาพพื้นที่ในเอกสารบางส่วนไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ทำให้ประชาชนขาดข้อมูลที่รอบด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจ

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังร้องเรียนว่า การทำเหมืองแร่เพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของผู้ถูกร้องที่ 1 ก่อให้เกิดฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น เสียงดังรบกวน และการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในดินและแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงมาเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบ พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย ตลอดจนทั้งข้อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมกำหนดหน้าที่ของรัฐที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้ชุมชนได้ใช้สิทธินั้น ในกรณีรัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนหรือชุมชน รัฐต้องจัดให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบและการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด โดยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาต

กรณีนี้มีประเด็นต้องพิจารณาว่าการรับฟังความคิดเห็นการขอประทานบัตรเหมืองแร่หินดำเนินการโดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรีมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า การรับฟังความคิดเห็นคำขอประทานบัตรที่ 9/2558 ของผู้ถูกร้องที่ 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565 แม้จะมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด แต่เมื่อพิจารณาเอกสารข้อมูลประชาสัมพันธ์ที่แนบท้ายประกาศเชิญประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นพบว่า ประกอบไปด้วยข้อมูลโดยสังเขป ไม่ลงรายละเอียดมากนัก เช่น แผนที่ตั้งไม่ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่ายว่ามีสถานที่หรือแปลงที่ดินใดอยู่โดยรอบ ไม่มีข้อมูลรายละเอียดว่าการขนส่งแร่จะผ่านถนนที่ประชาชนใช้สัญจรในเส้นทางใดบ้าง

เช่นเดียวกับการรับฟังความคิดเห็นตามคำขอประทานบัตรที่ 100/2558 ของผู้ถูกร้องที่ 1 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 ซึ่งมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด แต่เอกสารข้อมูลประชาสัมพันธ์ที่แนบท้ายประกาศเชิญประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นพบว่า มีข้อมูลโครงการเพียง 3 แผ่น ที่ไม่ลงรายละเอียดมากนัก เช่น แผนที่ตั้งไม่ระบุว่ามีสถานที่ใดหรือหมู่บ้านใดอยู่โดยรอบในตำแหน่งใดบ้าง ไม่มีข้อมูลการใช้แหล่งทรัพยากรและสาธารณูปโภคร่วมกับท้องถิ่นทั้งที่โครงการอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ที่ชุมชนอาจเข้าใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ไม่มีรายละเอียดทิศทางของฝุ่นในโครงการที่จะกระทบต่อชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงขนาดของโครงการซึ่งมีพื้นที่กว่า 2,000 ไร่ อายุประทานบัตร 30 ปี และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในหลายมิติ ตลอดจนจนคำขอประทานบัตรแปลงดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ป่าเขตลุ่มน้ำชั้น 1 เอ (พื้นที่ลุ่มน้ำที่ยังคงมีสภาพป่าสมบูรณ์ปรากฏอยู่ในปี 2525 จำเป็นต้องสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารและเป็นทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 ซึ่งมีสถานที่สำคัญใกล้เคียง คือ วัดถ้ำพระโพธิสัตว์ และถ้ำพระโพธิสัตว์ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งโบราณสถานด้วย จึงเห็นว่า การรับฟังความคิดเห็นของคำขอประทานบัตรของผู้ถูกร้องทั้งสอง ดำเนินการ

โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี ให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอแก่ประชาชนในการที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ จึงมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนประเด็นที่ร้องเรียนว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่ของผู้ถูกร้องที่ 1 มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ปรากฏว่า ภายใต้งานกำกับดูแลกิจการเหมืองแร่โดยกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานในสังกัดในพื้นที่ ยังไม่พบพยานหลักฐานผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชนอย่างชัดเจน และผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลประชาชนในพื้นที่ยังเห็นว่าได้รับความเดือดร้อน หน่วยงานของรัฐย่อมมีหน้าที่ต้องค้นหาเพื่อให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น เสียงรบกวน กลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง ที่แท้จริง นอกจากนี้ กสม. เห็นว่า เนื่องจากประทานบัตรที่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ในพื้นที่อำเภอปากเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งผลกระทบด้านสุขภาพจากการทำเหมืองแร่มักใช้เวลานานหลายปีกว่าจะปรากฏเป็นโรคในภายหลัง จึงควรต้องมีการวางแผนการป้องกันและติดตามผลกระทบในระยะยาวเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการชดเชยเยียวยาหากเกิดผลกระทบในอนาคต

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะไปยังผู้ถูกร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

(1) มาตรการในการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่คำขอประทานบัตรที่ 9/2558 และคำขอประทานบัตรที่ 100/2558 อีกครั้ง โดยเผยแพร่ข้อมูลที่เพียงพอต่อการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน 120 วัน นับแต่ได้รับรายงานผลการตรวจสอบนี้

(2) มาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ปากเหล็ก ร่วมกันตรวจสอบเพื่อค้นหาแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบตามข้อร้องเรียนของผู้ร้อง โดยงดเว้นการใช้สถานีตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้ถูกร้องที่ 1 เพื่อให้เกิดความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือ และให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี) และ อบต. ปากเหล็ก ตรวจสอบและเฝ้าระวังค่าความกระด้างของน้ำตามที่ปรากฏในรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการของผู้ถูกร้องที่ 1 ซึ่งหากมีความผิดปกติให้ตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุโดยเร็ว ทั้งนี้ ให้ประสานภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และให้มีตัวแทนประชาชนในพื้นที่ เข้าร่วมด้วย

ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี และ อบต.มวกเหล็ก ตรวจสอบกรณีสายพานลำเลียงแร่ที่อาจรูก้ำเข้ามาในพื้นที่ถนน และตรวจสอบการใช้ถนนสาธารณะที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ใช้สัญจรร่วมกับประชาชน โดยอาจพิจารณาใช้ระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ในการตรวจสอบ

ให้กระทรวงอุตสาหกรรมเร่งรัดการจัดทำขอบเขตของงาน (TOR) และราคากลาง สำหรับการของบประมาณศึกษาศักยภาพในการรองรับมลพิษที่เกิดจากกลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยให้รวมพื้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ในขอบเขตการศึกษาด้วย ทั้งนี้ ควรเร่งรับการอนุญาตคำขอประทานบัตรแปลงที่ 100/2558 และแปลงของผู้ยื่นคำขอประทานบัตรรายอื่นเอาไว้ก่อนจนกว่าจะดำเนินการศึกษาเสร็จสิ้น

และให้คณะรัฐมนตรี มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ศึกษา รวบรวม และติดตามข้อมูลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยรอบการประกอบกิจการเหมืองแร่ของผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ประกอบการเหมืองแร่ขนาดใหญ่รายอื่นในพื้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ในลักษณะที่เป็นโครงการระยะยาว ติดตามผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ที่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกร ธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนรวบรวมข้อมูลพื้นที่ป่าในพื้นที่เพื่อจำแนกส่วนที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสงวนหวงห้ามต่อไป และส่วนที่จะสามารถอนุญาตหรือผ่อนผันให้ใช้พื้นที่เพื่อทำเหมืองแร่ได้โดยไม่กระทบกับสิทธิของชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพิจารณาอนุญาตคำขอประทานบัตรต่อไป นอกจากนี้ ให้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิกถอนประทานบัตรบางแปลงหรือบางส่วนของผู้ถูกร้องที่ 1 ที่สงวนไว้เป็นพื้นที่กันชน ซึ่งจะไม่มีการเปิดพื้นที่เพื่อทำเหมืองแร่ ทั้งนี้ ให้ศึกษาปรับปรุงแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ให้ต้องจัดทำเป็นรายงานฉบับเดียวกันเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในภาพรวมทั้งหมดด้วย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

21 กันยายน 2566